

מצוות – חלק ב'

הרב קוק בא להסביר במאמר 'מעשי יצירה' את מהות המצוות ואת דרך ההסתכלות עליהן ועל ביצוען:

"מרחוק אנו רואים את פנסת-ישראל מעטרת בכל הדרה, כמו שאנו חולמים עליה ומצפים לראותה, אנו רואים שהיא צועדת בגאונה לרשם (-לבטא) יפה (-כראוי) את קלסתרה (-דמותה), פני שתהיה שלמה בכל כחותיה, בעבור עצמה – וממילא גם-כן בעבור כל. בגדלה, איננה באה מתוך דרכי-חיים אלא רעיונית, דעותיה והלך-נפשה, אלא להפוך: ממעלה למטה, מתוך מחשבותיה והגיון-לבבה על עצמה ועל העולם – היא באה לאוצר המעשי שלה והיא מוצאת את מנוחתה, את עצמת-כבודה וערכה, כשהיא מגשמת את רוקניותה בחייה, בחיי אישיה הפרטיים ובחיי לאומיותה"

(אורות, זרעונים, מעשי יצירה)

הרב קוק פותח בתיאור של ראייתנו את עם ישראל בעתיד הרחוק בצורתו השלמה כמו שאנחנו מתפללים ומצפים משחר ההיסטוריה – "השיבה שופטיו", "ולירושלים עירך" וכו'. הדגש הוא השלמות שנמצאת במציאות הממשית בפועל של העם, שידע לבטא את פנימיותו בצורה מדויקת ומלאה. בלי לומר מפורשות הרב קוק מתכוון שההתבטאות הזו מתבצעת על ידי המצוות, כי הן הדרך הכי שלמה להוציא לאור את הטבע של ישראל במציאות. (בהערת סוגריים הוא מוסיף שמטרתה המרכזית בכך היא למען עצמה אך ממילא גם למען שאר כל העולם שבהם זה תומך לא פחות).

המבט שמלמד אותנו כאן הרב קוק הוא הפוך מהצורה בה אנחנו רגילים לחשוב, וזו הנקודה המרכזית. אנחנו רגילים לפגוש את המציאות ולשאול מה המטרה מתוך עמדה נפשית של **לאחר מעשה**, שכבר קיים הציווי. הרב קוק כאן, מביט "מלמעלה למטה", כביכול לפני שקיים הציווי; הציווי הוא **תוצאה** של העולם הפנימי של ישראל. האומה לא מגיעה מתוך החיים שלה אל האידיאלים והערכים שנובעים מתוכם, "אלא להפך": קודם כל קיימת הידיעה של האידיאלים הגדולים, ההשתייכות העמוקה לעולם הפנימי העשיר של העם, ההיסטוריה, התרבות והערכים הגדולים שמונחים על ידי מחשבת התורה. לאחר מכן, הביטוי המעשי של כל הערכים הנחיים הוא המצוות, המתקיימות בפועל במציאות ועל כן נקראות "האוצר המעשי". המצוות המעשיות נותנות לאומה את המנוחה, הכבוד והערך האמיתי כיוון שהן 'מורידות' את רוח האומה לעולם המעשי ומאפשרים לה לבטא את מהותה הרוחנית באופן מעשי בחיים.

משל להסברת העניין: אדם שרוצה להכין תה, כיצד יעשה? יחמם מים, יוציא כוס וכפית, יכניס סוכר ויבחר היטב את כל ה"ל" עם תיון. בבואנו לבחון את המציאות – לא נאמר שלמרבה הפלא יצא שבדיוק המים שחמם הועילו לתה, אלא ברור שמלכתחילה זו היתה הכוונה. כך המצוות: כיוון שעם ישראל צריך להגיע בסוף לצורתו השלמה – עם מקדש, מלך, נבואה וגילוי שלם של מלכות ה' – יש צורך במצוות. זה כביכול 'המבט האלוקי' – מה מטרת עצם ציווי המצוות, מלכתחילה.